

12. CzDAZU. F. 22. Op. 2. Spr. 85. Ark. 5-5 zv.

13. CzDAZU. F. 22. Op. 2. Spr. 98. Ark. 56-56 zv.

14. Cinova M. V. Vykladachi-ukrayinci v amerykanskyy universytetax. Ukrayins'ka amerykansk'a asociaciya universytets'kyx profesoriv. Inteligenciya i vlada. 2011. Vyp. 21. S. 194–206.

Summary

Valentyna Kryshchuk

**Key Problems of Mastering the Culture of Speech
(by the Epistolary Heritage of Hanna Cherin)**

And in Ukraine, and in the diaspora, the task of the Ukrainian language school curriculum is to develop the proper language skills, the language of instruction of the students, and their ability to exchange meaningful thoughts. The article deals with linguistic communication on concrete examples, for which the form of the letter is chosen, his children address the famous literary critic Anna Czeryn. The writer is attentive to the student's epistol, everyone answers. At the same time, the duty of the teacher-translator is to teach children fluent in a language that functions in two forms – oral and written. The main thing in the proposed article is the rise of the culture of oral and written speech, which is the most urgent problem at all times before school education.

Key words: *Ukrainian language, speech culture, etiquette of communication, correspondence, lesson, speech skills.*

Дата надходження статті: «14» березня 2019 р.

Дата прийняття до друку: «04» квітня 2019 р.

УДК 82-1/-9:82.0/07

DOI: 10.31475/fil.dys.2019.09.11

ВІКТОР КРУПКА,

*кандидат філологічних наук
(м. Вінниця)*

**Теоретичний аспект категорії «творча еволюція» в
літературознавчій рецепції**

Висвітлено генезу та розвиток категорії «творча еволюція» в літературно-критичній думці. З'ясовано її естетичну природу на різних етапах історико-літературного дискурсу, зокрема означено вклад у рецепцію творчості та її еволюції Арістотеля, Платона, І.Канта, Ф.Шеллінга, М.Бердяєва, А.Берсона, З.Фройда, К.Г. Юнга, М. Бахтіна та ін. Відзначено, що на відміну від західноєвропейського

дискурсу, в якому домінуючою була раціоналістична орієнтація на вивчення творчого поставання суб'єкта, українська літературно-критична думка спрямувала свій погляд на творчість як на розвиток і саморозвиток людини, на реалізацію її внутрішніх потенційних можливостей. Окреслено сучасне розуміння творчої еволюції, яке передбачає творчий пошук і авторську художність. Загалом звернено увагу на філософський, соціальний, психологічний і власне естетичний рівні творчості.

Ключові слова: творчість, еволюція, талант, сублимація, еманация, парадигма.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Категорія «творча еволюція» на сучасному етапі історико-літературного процесу – надзвичайно актуальний фактор розвитку літературної творчості як реалізації потенцій та інтенцій психофізіологічної організації митця слова та соціальних, культурологічних чинників, які так чи інакше впливають на його потенціал, саморозвиток.

Аналіз досліджень і публікацій... Дослідженням рецепції творчості та її еволюції займалися чимало філософів, культурологів, психологів, літературознавців, зокрема Арістотель, Платон, І.Кант, Ф.Шеллінг, М.Бердяєв, А.Бергсон, З.Фройд, К.Г. Юнг, М. Бахтін, М. Храпченко, Ю. Лотман, С. Аверинцев, В. Жирмунський, В. Топоров, Г.Клочек, Л.Куценко та ін.

Формулювання цілей статті... Мета статті – окреслити ключові аспекти рецепції сутнісних особливостей творчості та її еволюції на різних етапах розвитку літератури.

Виклад основного матеріалу... Уперше в європейській філософії аналіз взаємодії можливостей та їх реалізації здійснив Арістотель. Актуальну дійсність, у свою чергу, Арістотель визначив не одним, а двома термінами – «енергія» та «ентелехія». При цьому перший з них переважно характеризує процес, діяльність, здійснення переходу від можливості до дійсності, другий – акцентує увагу на здійсненності, результаті цього переходу. Дійсність тут – і процес, і результат усякої зміни, перетворення потенційної можливості в актуальну дійсність [1, с. 101]. Відповідно, творчість може розглядатися і як процес, і як результат, тобто еволюція евентуально закладена в сутності мистецтва. Поняття творчості саме як процесу вперше ввів Платон, тому його визначення має універсальний характер: «Усякий перехід з небуття в буття – це творчість, і, отже, створення будь-яких творів мистецтва й ремесла можна назвати творчістю, а всіх творців – їхніми творцями» [12, с. 169].

Кардинальні зміни у науковій рецепції поняття творчості з'явилися у християнську епоху, – як транспонування концепції створення Богом світу з нічого, моделювання сприймалося як акт волі і вже не використовувалося у співставленні до діяльності людини, натомість у добу Відродження ставлення до творчості відтінене вірою у безмежні креативні можливості людини. В епоху Просвітництва творчість пов'язували зі здатністю людини до уявлення і розглядали (англійські філософи Т. Гоббс, Дж. Локк, Д. Юм) як певну комбінацію вже існуючих елементів, таким чином, вона наближалась до науки. Власну концепцію творчості у XVIII столітті запропонував І. Кант, який спеціально аналізував творчу діяльність у вченні про продуктивну здатність уяви, що виступає як сполучна ланка між розумом і почуттєвим досвідом [6]. Вчення І. Канта було продовжено Ф. Шеллінгом, який розглядав творчу здібність в єдності свідомої й несвідомої діяльності людини [17]. Погляд на художника як на генія, що творить з натхнення, досяг своєї кульмінації в епоху Романтизму. Творчий процес філософа, художника сприймався як вищий прояв людської життєдіяльності, в результаті якої людина «зустрічається» з «абсолютом».

Польський поет М.К. Сарбевський почав використовувати категорію «творчість» стосовно до поезії [19], але тривалий час таке розуміння творчості наражалося на критику через тлумачення терміну як акту творення з нічого.

Проблема творчості всебічно досліджена українською та російською філософською думкою. На відміну від західноєвропейського дискурсу, в якому домінуючою довгий час була раціоналістична орієнтація на вивчення творчого поставання суб'єкта, Г. Сковорода, П. Юркевич, Т. Шевченко, І. Франко та інші спрямували свою творчість перш за все на розвиток і саморозвиток людини, на реалізацію її внутрішніх потенційних можливостей.

Так, творчість, на думку М.Бердяєва, – це завжди самовираження суб'єкта, процес, у якому поряд з творенням зовнішніх форм, матеріалізацією задуму автора відбувається також самотворення творця, його внутрішніх якостей, актуалізація потенційних можливостей [3, с. 138]. Розуміючи творчість як еманацию свободи, він шукав порятунку від тиску необхідності та соціальної буденності у творчому піднесенні, у намаганнях викликати образ, уявити інший світ, новий у порівнянні зі світовою дійсністю. Отже, творчість для М. Бердяєва пов'язана з уявою, з проривом через необхідність. Вона завжди передбачає внесення нового компоненту, елементу свободи автора, тобто безпосередньо пов'язана зі становленням його особистості.

Екзистенціалізм підкреслив духовно-особистісну природу творчості, найбільш розгорнуту концепцію творчості запропонував А. Бергсон («Творча еволюція», 1907): творчість як безперервне народження нового становить сутність життя. Уся дійсність осмислена філософом як «безперервний ріст і нескінченна творчість» [2]. А. Бергсон пов'язав творчість насамперед з феноменом інтуїції. Однією зі сфер інтуїтивної діяльності називав творчість і італійський філософ Б. Кроче.

М. Гайдеггер розглядав розуміння світу як основний модус свідомості людини, а саме існування людини як його розуміння. Через розуміння він намагався розібратись у глибинах буття і творчості, тому воно завжди носить проєктивний характер і проявляється в забіганні вперед під час розкриття того, що ще не здійснювалося в часі. Це розкриття належить до потенційної можливості буття і творчості.

Поєднання психічних властивостей, які притаманні творчій особистості, стало об'єктом спостережень науковців, особливо в середині ХХ ст. пильний інтерес зріс до вивчення психологічних аспектів творчості.

А. Ермола зазначає, що «у філософській та психолого-педагогічній літературі наявні різні трактування творчості, відмінні погляди на природу, об'єктивну основу та структуру творчого процесу, формування творчих здібностей людини та ін. І тут необхідно звернути увагу на багатоплановість вживання поняття «творчість». Його тлумачать як «діяльність», «процес», «конструктивний принцип пізнання», «самореалізацію» [4, с. 72]. Науковець пропонує розглядати творчість як діяльність, що знову-таки передбачає динаміку його протікання: «Творчість – це діяльність, результатом якої є створення нових матеріальних та духовних цінностей. Вона передбачає наявність у особистості цінностей, мотивів, знань і умінь, завдяки яким створюється продукт, що відрізняється новизною, оригінальністю й унікальністю. На думку американського психолога П. Едвардса, творчість – це здатність знаходити нові вирішення проблеми або винаходити нові заходи вираження, внесення в життя чогось нового для індивіда; це сила, що сприяє позитивній самооцінці й забезпечує саморозвиток індивіда» [4, с. 72].

У сучасній науковій думці актуалізовано різноманітні стратегії репрезентації суб'єктивності, проте заакцентована проблема самовдосконалення постає результатом творчих зусиль: чи то сублімації лібідозних енергій на вищі щаблі духовності і творчих реалізацій задля наближення до певного ідеалу «над-Я» (у термінах фрейдизму), еманации свободи (М. Бердяев), чи то насущного для суб'єктів соціальної практики модернізму відриву у творчій практиці від буденності,

уникнення важелів регуляції та контролю задля збереження внутрішньої свободи. Через творчість відбувається пошук шляхів подолання самотності, розв'язуються проблеми граничного буття в концептуальному полі екзистенціальної філософії. Спростовано стереотипи патріархатної упередженості (коли чоловіче є суб'єктом, а жіноче – об'єктом) у пост-феміністичному вимірі філософської антропології, особистість набуває рис андрогінності, цілісної довершеності, врівноваженості чоловічого та жіночого начал в гендерному дискурсі тощо.

Незалежно від термінологічного оформлення, в координатах будь-якої філософської системи (або буттєвої матриці) шлях до самовдосконалення особистості лежить через креативний процес, актуалізацію творчого начала, реалізацію волі до творчості. Закономірності культурно-історичного розвитку будь-якого соціуму, як відомо, надають певну направленість індивідуально-авторським формам художньої творчості, формують домінанти ідейно-тематичного розвитку літературного дару письменника, отже, проблема вивчення творчості конкретного автора, що відбиває у своїх творах духовний зміст і цінності сучасної йому доби, була й залишається найбільш важливим питанням науки про літературу.

Становлення національних літератур і становлення яскравих творчих індивідуальностей взаємообумовлене: саме література стимулює розвиток письменницького таланту, а без особистості неможливий рух літератури, зокрема – національної. Процес реалізації суб'єктивно-творчих можливостей художнього слова, обумовлених природним талантом художника слова, реалізується через еволюцію ідейно-естетичних принципів творчості письменника. Подібний шлях допомагає простежити процес розвитку стилю автора, поглиблення психологізму в розкритті характерів, насичення його творчості особистісним началом [5].

Енергетика художнього світу визначається також енергетикою автора як особистості. Своєрідність художнього світу визначається своєрідністю світобачення (світорозуміння, світосприймання) митця. Звідси – й один з найважливіших методологічних постулатів, ігнорування якого досить часто зустрічається у численних працях, у заголовках яких фігурує у статусі терміна словосполучення «художній світ»; аналіз художнього світу письменника – це дослідження його бачення, його художнього мислення [7], відтак, його творчої еволюції. У ХХ столітті виникло кілька теорій творчості, серед яких – психоаналітична теорія творчості З. Фрейда, розвинена в працях його численних послідовників, що відображала у творчості один з принципів

психічної саморегуляції (шляхом компенсацій, сублімації лібідозних енергій, зняття табу тощо) – відтак, насамперед окреслювала шлях до психологічного вдосконалення творчої особистості через розкріпачення її підсвідомого (як відомо, терапевтичний потенціал мистецької творчої практики полягає в можливості компенсації прихованих бажань, звільнення від комплексів, фрустрацій тощо, з наступним досягненням певної психологічної стабільності) [15, с. 109–118]. Першочергове значення в психоаналітичній теорії творчості займає сфера фантазування, що для З. Фрейда закорінена в дитячих іграх. Він проводить паралель між митцем та грайливою дитиною.

Для З. Фрейда, який пов'язував найпотужніші рушії мистецтва з «підпіллям» людської психіки, ідеєю «невдоволених бажань», саме фантазування становить сутність мистецтва, що здатне знімати фундаментальні протиріччя та поєднати принципи реальності і задоволення.

Розвиваючи ідеї З. Фрейда про структуру позасвідомого, К.Г. Юнг ввів поняття «творчого інстинкту», відмінність якого від таких первинних інстинктів, як голод, самозбереження та продовження роду, полягає в «необов'язковості» [18]. Рушієм креативного начала в теорії творчості К.Г. Юнга постає інтуїція.

У наш час творчість переважно розглядається передовсім як художній акт, відбувається зрслий інтерес до особистості митця і власне його творчого процесу, поглиблюється й тенденція вивчення історії продукту людської інтенційності, що надає основу для з'ясування дефініції «еволюція творчості».

Проблема творчої еволюції постає в світовій літературознавчій традиції досить парадоксально, передусім тому, що цим формулюванням рясно послуговуються науковці, проте в їхніх роботах зустрічаються відчутні розбіжності. Необхідно диференціювати поняття «літературна еволюція» і «творча еволюція». Б.М. Ейхенбаум потрактував літературну еволюцію як динаміку форм і стилів [14, с. 56], натомість Ю. Тиньянов вважав, що вивчення еволюції літератури можливе лише при ставленні до літератури як до системи, співвіднесеної з іншими структурами, ними обумовленими [9, с. 236].

Починаючи з середини ХХ ст., до розвитку поняття творчої еволюції долучилися О. Лосев, М. Бахтін, М. Храпченко, Ю. Лотман, С. Аверинцев, В. Жирмунський, В. Топоров.

Сучасне розуміння творчої еволюції передбачає, що кожен письменник як представник мистецтва веде творчий пошук і створює свою, авторську художність. Парадигма еволюції визначається динамікою онтологічних основ особистості, яка творить своє буття і

художній світ. Художній світ поета, залишаючись естетичною реальністю, є реалізацією, безпосередністю буття автора, його біографічного, буттєвого статусу. Відтак, онтологічний аналіз художнього тексту спрямований на виявлення зв'язку особистісного буття автора із загальним буттям [9, с. 694] та дослідження вербалізованого ставлення автора до світу і до себе в мистецькому ракурсі, втіленому в образно-символічній системі творів. Онтологічний аналіз, до якого звертаємося в подальших розділах, виявляється суміжним з психоаналізом чи архетипологією, тобто залучається несвідома сфера творчої діяльності.

Прикметно, що українські дослідники І. Равлів, Л. Куценко, Т. Черняхівич та ін. надають перевагу тим аспектам художньої еволюції, які безпосередньо перетинаються з особистісними характеристиками письменника не лише як митця, а й індивідуума з внутрішніми конфліктами та нюансами психіки. Як твердить Л. Мацевко, «творча еволюція передбачає не лише становлення та вдосконалення його світоглядно-естетичної концепції, а й наявність контакту між художньою структурою його творів і особистісним, психологічно-суб'єктивним зв'язком із зображуваним у цих творах» [11, с. 128–137]. Натомість у численних російських дисертацій кінця ХХ – початку ХХІ ст. з проблеми творчої еволюції (Н. Молчанова, А. Анісова, А. Хадзієва, А. Ощепкова та ін.), простежуються прямі зв'язки суспільного життя, біографії та творчості, включається розвиток певного спектру формальних питань.

Творчий процес є еволюційним, його ефективність залежить від скерованості особистості (переконань, світогляду, ідеалів, схильностей, інтересів, бажань, потреб, мотивів), її психічних особливостей (відчуття, сприймання, уваги, пам'яті, мислення, почуттів, емоцій, волі), нарешті, від біопсихічного фактора – темпераменту, статевих, вікових, патологічних властивостей, характеру і здібностей особистості. Названі особливості визначають можливості еволюції творчості, отже, необхідно з'ясувати фактори, які можуть або сприяти творчості, або, навпаки, згубно діяти на неї.

Безперечно, особливе місце в творчому процесі посідають уява, мрія, фантазія, натхнення. Натхнення варто розглядати (не тільки у творчості, пов'язаній з мистецтвом, а й з науковими та технічними її різновидами) як стан вищого, максимально інтенсивного оформлення задуму та ідеї в оновлених формах [10, с. 125–131]. В акті натхнення митець повністю перебуває під владою інтуїції, творить, не завжди контролюючи себе, переважно не аналізуючи сам процес.

Домінантним стимулом становлення митця, як зауважив

М. Слабошпицький, є «особисте самовиявлення, прагнення в ім'я людського блага передати в своїх працях думки, почуття, спостереження про світ і людей, розкрити своє розуміння істини» [13, с. 20–32].

Максимально дилема неможливості бути повністю вільним у свободі еволюції творчості актуалізувалася для українських митців у період тоталітарного диктату і в процесі звільнення від нього, тобто в період, який перебуває в центрі уваги в цьому дослідженні. Справді, залежність мистецтва слова від суспільно-політичної ситуації сприяла неадекватному розвитку не власне поетикальних категорій, а «паралельних до них» феноменів психологічних, суспільних та світоглядно знакових. Як наслідок, найбільш ідеологічно заангажовані представники літературного процесу (письменники, науковці) переважно нічим яскравим не зреалізували себе з художнього погляду. Натомість інші можуть бути категоріально представлені в такій групі: ті, хто підлаштовували свою творчу еволюцію під скалічене покоління, яке зазнало переслідувань, ганебної критики, цензурних заборон, але яке було цікавим тоді, є актуальним зараз і буде скарбом для нащадків.

На відміну від суперечливих політологічних ракурсів, універсальні закономірності проблем творчості, розвитку здібностей людини не оминає увагою світова й вітчизняна філософія. Так, О. Чаплигін пропонує використовувати поняття «творчий потенціал», який стосується здатності митця до творчої еволюції [16]. У філософському, соціологічному аспектах питання творчого потенціалу розглядав М. Каган, у психологічній науці їх вивчав Я. Пономарьов.

Висновки... Отже, погоджуємося з думкою Л. Куценка, що «життєпис митця найтісніше пов'язаний з його творчою еволюцією» [8, с. 6], оскільки ці компоненти у всій багатогранності художніх та культурологічних, соціальних векторів дозволяють глибше зрозуміти ідейно-тематичні, поетикальні особливості та розвиток еволюції майстра слова загалом. У центрі творчого Всесвіту поета на всіх етапах еволюції знаходиться авторська особистість, що реалізує креативний потенціал не лише у створенні художньої реальності, але й сприймає естетичну діяльність як шлях досягнення повноти духовного буття, що протистоїть деструктивним силам світу і небуттю.

Список використаних джерел і літератури:

1. Аристотель. Риторика. Поэтика: [пер. з давньогрец.] Москва: Лабиринт, 2000. 224 с.
2. Бергсон А. Творческая эволюция; пер. с фр. В.А. Флеровой. Москва : Канон-прес : Кучково поле, 1998. 357 с.
3. Бердяев Н. А. Философия свободы. Смысл творчества. Москва: Правда, 1989. 607 с.

4. Єрмола А. М. Технологія організації науково-методичної роботи з педагогічними кадрами: навч. посіб. 2-е вид. Харків: Гімназія, 1999. 128 с.
5. Зубавіна І. Б. Самовдосконалення як результат творчих зусиль: URL: // <http://www.newacropolis.org.ua/ua/study/conference/?thesis=4939>.
6. Кант И. Критика способности суждения; пер. с нем. Ю. Н. Попова. Москва: Искусство, 1994. 367 с.
7. Ключек Г. Художне мислення письменника як формотворчий чинник // URL: <http://anvsu.org.ua/index.files/Articles/Klochek4.htm>.
8. Куценко Л. В. Євген Маланюк: витоки й еволюція творч. особистості : автореф. дис. ... д-ра філол. наук. Львів, 2002. 32 с.
9. Литературная энциклопедия терминов и понятий / под. ред. А. Н. Николюкина; Ин-т науч. информации по обществ. наукам РАН. Москва: Интелвак, 2003. 1596 с.
10. Лобас В. Деякі аспекти психології науково-технічної творчості Вісн. Тернопіл. держ. техн. ун-ту. 1996. № 1. С. 125–131.
11. Мацевко Л. Українська тематика у творчості Івана Буніна Проблеми слов'янознавства : зб. наук. пр. / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Ін-т славістики. Львів, 2000. Вип. 51. С. 128–137.
12. Платон. Діалоги: пер. з давньогрец. Харків: Фоліо, 2008. 349 с. (Б–ка світов. л–ри).
13. Слабошпицький М. Заперечення віджитої практики і спрага нових відкриттів Укр. мова і л–ра в серед. шк., гімназіях, ліцеях, колегіумах. 2006. № 7/8. С. 20–32.
14. Теоретическая поэтика: понятия и определения: хрестоматия для студ. филол. ф-тов / [авт.-сост. Н. Д. Тамарченко]. Москва: РГГУ, 1999. 286 с.
15. Фрейд З. Поет і фантазування Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / ред. М. Зубрицька. 2-е вид., доп. Львів, 2002. С. 109–118.
16. Чаплигін О. К. Творчий потенціал людини як предмет соціально-філософської рефлексії: автореф. дис. ... д-ра філософ. наук : 09.00.03 / О. К. Чаплигін; Харк. військ. ун-т. Харків, 2002. 31 с.
17. Шеллинг Ф. Философия искусства; под. ред. М. Овсянникова. Москва: Мысль, 1999. 608 с. (Классики философ. мысли).
18. Юнг К. Г. Психологія та поезія Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / ред. М. Зубрицька. 2-е вид., доп. Львів, 2002. С. 119–141.
19. Sarbiewski M.K. Wykłady poetyki (Praecepta poëtica) / M.K. Sarbiewski. Wrocław ; Kraków, 1958. 523 s.

References:

1. Arystotel'. Rytoryka. Poetyka. Moskva: Labyrint, 2000. 224 s.
2. Bergson A. Tvorcheskaya evolyutsy'ya; per. s fr. V.A.Flerovoj. Moskva: Kanon-pres: Kuchkovo pole, 1998. 357 s.
3. Berdyayev N.A. Fylosofy'ya svobody. Smysl tvorchestva. Moskva: Pravda, 1989. 607 s.
4. Yermola A.M. Texnologiya organizatsiyi naukovo-metoduchnoyi roboty z pedagogichnymy kadramy: navch. posib. 2-e vyd. Kharkiv: Gimnaziya, 1999. 128 s.

5. Zubavina I.B. Samovdoskonalennya yak rezul'tat tvorchyx zusyl' // URL: <http://www.newacropolis.org.ua/ua/study/conference/?thesis=4939>.

6. Kant Y. Krytyka sposobnosti suzhdeny'a; per. s nem. Yu.N. Popova. Moskva: Yskusstvo, 1994. 367 s.

7. Klochek G. Khudozhye myslenja pys'mennyka yak fopmotvorchyj tcynnyk // URL: <http://anvsu.org.ua/index.files/Articles/Klochek4.htm>.

8. Kutsenko L.V. Jevgen Malanyuk: vytoky i evolyutsiya tvorch. osobystosti: avtoref. dys. ... d-ra filol. nauk. L'viv, 2002. 32 s.

9. Lyteraturnaya entsyklopedy'a termynov y ponyatyj / pod. red. A.N. Nykolyukyna; Yn-t nauch. ynformatsyy po obshchestv. naukam RAN. Moskva: Yntelvak, 2003. 1596 s.

10. Lobas V. Dejki aspekty psykologiyi naukovo-texnichnoyi tvorchosti Visn. Ternopil. derzh. texn. un-tu. 1996. № 1. S. 125–131.

11. Matsevko L. Ukrayins'ka tematyka u tvorchosti Ivana Bunina Problemy slovyanoznavstva: zb. nauk. pr. / L'viv. nats. un-t im. Ivana Franka, In-t slavistyky. L'viv, 2000. Vyp. 51. S. 128–137.

12. Platon. Dialogy: per. z davn'ogrets. Kharkiv: Folio, 2008. 349 s. (B-kasvitov. l-ry).

13. Slaboshpyts'kyj M. Zaperechennya vidzhytoyi praktyky i spraga novyx vidkryttiv Ukr. Mova i l-ra v sered. shk., gimnaziyax, litseyax, kolegiumax. 2006. № 7/8. S. 20–32.

14. Teoretycheskaya poetyka: ponyaty'a y opredeleny'a: khrestomaty'yadlya stud. fylol. f-tov / [avt.-sost. N.D. Tamarchenko]. Moskva: RGGU, 1999. 286 s.

15. Froyd Z. Poet i fantazuvannya Antologiya svitovoyi literaturno-krytychnoyi dumky XX st. / red. M. Zubryts'ka 2-e vyd., dop. L'viv, 2002. S. 109–118.

16. Chaplygin O.K. Tvorchyj potentsial lyudyny yak predmet sotsialno-filosofs'koyi refleksiyi: avtoref.dys. ... d-ra filosof. nauk: 09.00.03 / O.K. Chaplygin; Khark. vjjs'un-t. Kharkiv, 2002. 31 s.

17. Shellyng F. Fylosofy'a yskusstva; pod. red. M. Ovchynnykova. Moskva: Mysl'. 1999. 608 s. (Klasyky fylosof. mysly).

18. Yung K. G. Psykologiya ta poeziya Antologiya svitovoyi literaturno-krytychnoyi dumky XX st. / red. M. Zubryts'ka 2-e vyd., dop. L'viv, 2002. S. 119 – 141.

19. Sarbiewski M.K. Wyklady poetyki (Praecepta poëtica) / M.K. Sarbiewski. Wrocław ; Kraków, 1958. 523 s.

Summary

Viktor Krupka

«Creative Evolution» Theoretical Aspect in Literary Reception

«Creative evolution» genesis and development in the literary-critical opinion are highlighted. The esthetic origin of historical-literary discourse has been clarified, in particular, the contribution to the creativity reception and its evolution of Aristotle, Plato, I. Kant, F. Shelling, M. Berdiayev, A. Bergson, Z. Freud, K. G. Yunh, M. Bakhtin and others. It is noted that, comparing Western European discourse, in which the rationalist orientation studying of the creative development subject was the basic, the Ukrainian literary-critical opinion directed its view on creativity as development and self-development of a person, and the internal potential

possibilities doing. The modern understanding of creative evolution, which involves creative search and author's art, is defined. In general, paying attention to the philosophical, social, psychological and, in fact, esthetic levels of creativity.

Key words: *creativity, evolution, talent, sublimation, emanation, paradigm.*

Дата надходження статті: «22» лютого 2019 р.

Дата прийняття до друку: «15» березня 2019 р.

УДК 82 - 1.161.2'06

DOI: 10.31475/fil.dys.2019.09.12

ВІТАЛІЙ МАЦЬКО,

доктор філологічних наук, професор

(м. Хмельницький);

ГАЛИНА ЦИЦ,

кандидат філологічних наук, доцент

(м. Хмельницький)

**Верлібр як нетрадиційна форма вірша: поетика і проблематика
(за збіркою «Лугини» Тадея Карабовича)**

У статті здійснено спробу віршованого аналізу українського поета, доктора філологічних наук, професора кафедри української філології університету М. Кюрі-Складовської (м. Люблін, Республіка Польща), члена редакційної ради нашого фахового наукового збірника «Філологічний дискурс» Тадея Карабовича. Науковець 6 квітня ц.р. відзначив своє 60-ліття з дня народження. Вінуючи ювіляра, наша стаття є підсумком його творчої діяльності, а також – своєрідним подарунком до знаменної дати у його бутті. А життя у поета насичене: народився у селищі Савинці Холмського воеводства. Після здобуття середньої освіти поступив до Люблінського університету. Закінчив факультет педагогіки і психології. Працював журналістом у газеті «Наше слово» (Варшава), друкувався в українських і польських часописах. Із 2001 р. очолює редакційну раду щорічника «Український літературний провулок» (видання українських письменників Польщі). З'ясовано, що у творчій роботі автор надає перевагу міфопоетиці, у віршованій формі – неримованим нерівно наголошеним рядкам – верліброві.

Ключові слова: *верлібр, зміст і форма, поетика, тактовик, анафора, асонанс.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Тадей Карабович є автором збірок поезій «Zapatrzenia», «Вологість землі», «Біля вогню»,